

Diversitat de **BiDes**

15es JORNADES CATALANES D'INFORMACIÓ I DOCUMENTACIÓ

Barcelona, 10 i 11 de maig de 2018

La biblioteca mínima de proximitat. *Una proposta social alternativa d'accés a la cultura en el segle XXI*

Francesc Carnerero, Estefania Díaz, Dídac Martínez, Eduard Minobis, i Neus Vilaplana.

Data i hora de presentació.

Amb la col·laboració de:

- Núria Sauri. Biblioteca Joan PonsCan Batlló
- LaliDaví. LaCol Arquitectes
- Aina Macedo. Estudiant ETSAB

Resum

L'accés a l'educació i la cultura està canviant degut a les permanents crisis econòmiques i als reptes de les tecnologies de la informació i comunicació TIC.

Les biblioteques són uns dels principals equipaments que les administracions disposen per garantir l'accés a l'educació i cultura de les persones.

El que proposem és **la creació de la biblioteca mínima de proximitat distribuïda pels barris, liderada per l'administració i cogestionada de forma col·laborativa amb els veïns i els bibliotecaris.**

Aquestes biblioteques mínimes de proximitat són perfectament factibles d'implementar per l'administració amb costos econòmics mínims ja que no són edificis aïllats de nova construcció sinó espais i locals ja construïts en promocions públiques d'habitatges cooperatius i disponibles en el mercat.

L'article inclou informació més detallada d'una experiència col·laborativa de biblioteca real i en funcionament com és la Biblioteca Popular Josep Pons - Can Batlló.

Paraules clau

Arquitectures col·lectives; Participació ciutadana; Autogestió; Cooperatives; Autoconstrucció; Biblioteca mínima; Biblioteca social; Biblioteca alternativa; Biblioteca col·laborativa; Biblioteca low cost; Arquitectura mínima; Arquitectura social; Arquitectura

15es JORNADES CATALANES D'INFORMACIÓ I DOCUMENTACIÓ

Barcelona, 10 i 11 de maig de 2018

alternativa; Arquitectura col·lectiva; Arquitectura col·laborativa; Arquitectura low cost; Low cost architecture; Social architecture.

1. Context

A l'inici del segle XXI les biblioteques públiques i acadèmiques d'arreu del món es veuen qüestionades i amenaçades per l'ús dominant de les tecnologies de la informació i comunicació (TIC) que volen també satisfer de forma immediata les necessitats d'informació de la societat amb la producció constant de nous continguts digitals. En el cas de les biblioteques, per exemple, la darrera creació de continguts ve marcada per la barrera del pagament per accedir a les plataformes de préstec de llibres digitals.

Per tant en un context de futur immediat és molt probable que les empreses de comunicació i creació de continguts actuïn, de fet ja ho estan fent, fora de l'esfera de la biblioteca pública. Això suposarà un increment de la factura digital i amb conseqüència més dificultats a l'accés democràtic, públic i gratuït, de la cultura per part de grans capes de la població.

A l'oferta de continguts digitals de pagament cal afegir la crisi del paradigma econòmic dels països desenvolupats que tendeixen a retallar el model de benestar social aconseguit en els darrers 70 anys. En aquest sentit construir, dotar i mantenir una biblioteca pública no serà prioritari per a les administracions davant d'altres necessitats més urgents de la nostra societat.

Enfront d'aquests fets sembla que només hi hagi dos escenaris per millorar i incrementar l'oferta bibliotecària, a) fer créixer i continuar el model actual de biblioteca pública distribuïda i present al territori o b) invertir, com fan algunes grans ciutats, en la construcció de grans edificis amb un alt component de disseny arquitectònic i d'innovació tant en els usos com en les tecnologies constructives, els materials, etc. Aquestes noves macro biblioteques són encarregades amb la pretensió que siguin els grans despatxos d'arquitectura o firmes de renom els que converteixin aquests equipaments en icones de les grans ciutats. Alhora que se'ls demana de complir la seva funció cultural, també se'ls exigeix que cobreixin una vessant lúdica i comercial i molt especialment una funció icònica per a la ciutat (Moix, 2010). La intenció és que aquest equipament, a més dels seus usos, serveixi per projectar la imatge de la ciutat com a potència cultural i econòmica, que catalitzi la transformació de tota una ciutat. Aquests edificis donen una imatge del nivell de desenvolupament i prestigi i alguns dels exemples més esmentats són la pública de

15es JORNADES CATALANES D'INFORMACIÓ I DOCUMENTACIÓ

Barcelona, 10 i 11 de maig de 2018

Seattle de *Rem Koolhaas*, la biblioteca pública d'Amsterdam de *Jo Coenen*, la biblioteca real de Dinamarca, de l'estudi *Schmidt, Hammer& Lassen*, o la darrera biblioteca de Tianjin Binhai a Xina dissenyada pel grup holandès *MVRDV*.

A nivell espanyol i català i degut a la crisi econòmica la situació és més preocupant per la retallada permanentment dels pressupostos destinats educació i cultura. L'estat espanyol ha reduït els pressupostos destinats a educació des de 2009 fins el 2017, en més de 10.000 milions d'euros, rebaixant la inversió pública en educació als nivells de l'any 1988. Pel que fa al pressupost en cultura, l'escenari és encara pitjor no només perquè el pressupost és molt menor, sinó perquè la retallada ha estat del 30,37% en els darrers anys en contraposició a la mitjana dels països de la Unió Europea que només l'han reduït en un 2,84%. A nivell català cal recordar una vegada més que el pressupost que destina la Generalitat de Catalunya a cultura no arriba a l'1% del total del pressupost, concretament pel 2018, 209,2 milions de euros. Tots aquests fets restringeixen l'accés real al coneixement i en conseqüència la formació cultural de gran part de la població. És per això que des de les biblioteques tenim la certesa que l'accés a la informació de valor no és ni serà de franc ni serà accessible a tota la població si no la garanteix en part l'administració pública.

Davant d'aquest escenari de retallades, moltes persones de forma alternativa, s'estan organitzant i estan creant projectes i accions a favor de l'accés lliure i gratuït a la cultura defensant i redefinint un nou concepte d'accés i domini públic en contraposició al control privat en l'accés al coneixement i a la informació. Hi ha molts projectes, i en diferents àmbits, que van en aquesta direcció. La pretensió de tots aquests moviments és defensar la l'accés a la cultura com la base de les llibertats i proclamar que mai no pot ser entesa ni utilitzada com un bé de consum i esdevenir un negoci controlat per una reduïda elit tecnològica i econòmica.

La proposta de la creació de la Biblioteca mínima de proximitat va en aquesta direcció i vol ser una resposta a les tensions socials, polítiques i econòmiques que estem vivint.

2. Què es la biblioteca mínima de proximitat?

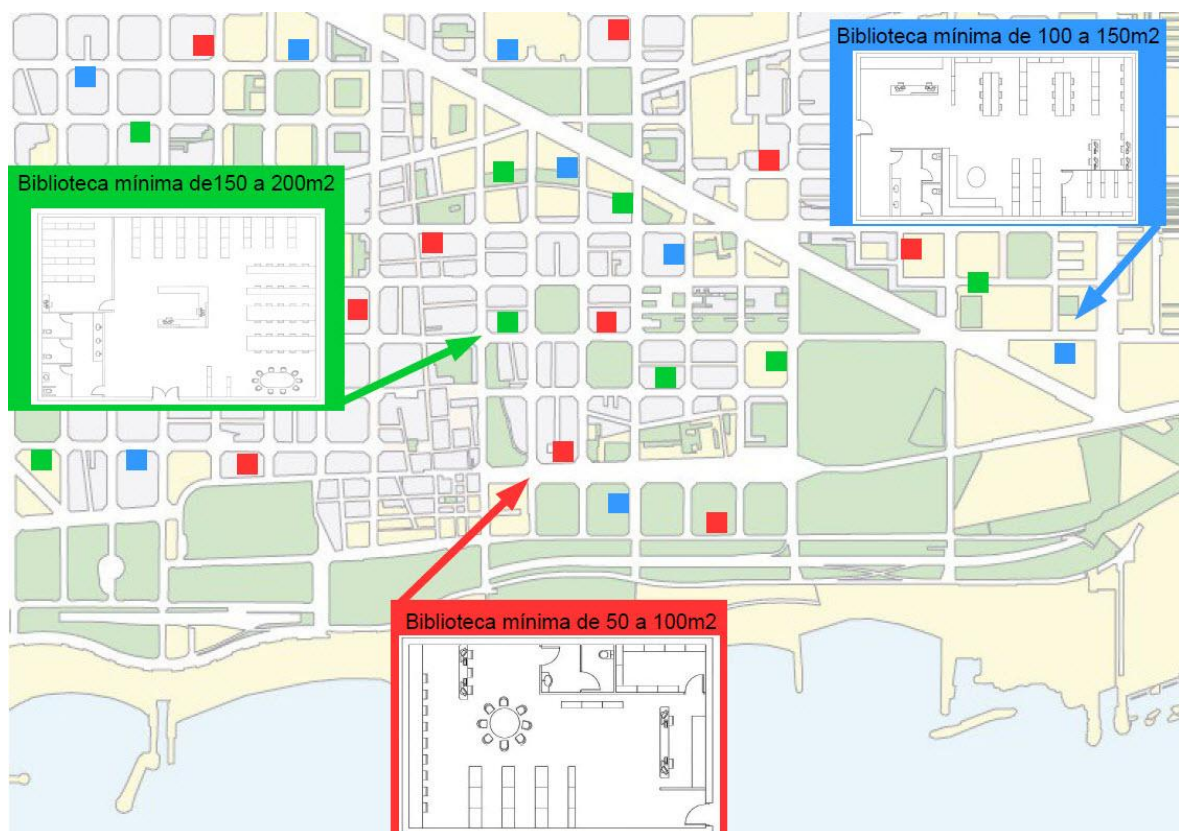
El projecte de creació del model de biblioteca mínima de proximitat consisteix en la creació una extensa xarxa de petites biblioteques amb un equipament tecnològic i unes col·leccions bibliogràfiques bàsiques connectades i ubicades en els barris de les ciutats i pobles. L'objectiu de la biblioteca mínima és fer possible un espai

cultural pròxim a un determinat grup de persones que viuen en uns determinats barris on no arriba la biblioteca pública.

La superfície d'una biblioteca mínima de proximitat podria variar en funció del local. A tall d'exemple proposem:

- Biblioteca mínima de 50 a 100 m²
- Biblioteca mínima de 100 a 150 m²
- Biblioteca mínima de 150 a 200 m²

El disseny dels espais, equipaments i continguts de la biblioteca mínima de proximitat els hauria d'assumir l'administració de tal manera que hauria de dotar-los de mobiliari, col·leccions bibliogràfiques i tecnologia amb accés a Internet i assumir els costos del manteniment i funcionament. Els diferents serveis i xarxes de biblioteques de l'administració local haurien d'organitzar la gestió i la dinamització dels continguts així com la organització d'una oferta de formació i dinamització als usuaris.

Diversitat de **BiDes**

15es JORNADES CATALANES D'INFORMACIÓ I DOCUMENTACIÓ

Barcelona, 10 i 11 de maig de 2018

En el projecte de biblioteca mínima de proximitat, la participació activa dels usuaris és fonamental. L'objectiu seria que mitjançant la cogestió amb els usuaris aquests prenguessin part en l'administració diària de la biblioteca: l'obertura i el tancament la biblioteca, la difusió i la implicació dels veïns/veïnes, etc. La biblioteca mínima de proximitat és, per sobre de tot, un projecte de col·laboració i autogestió social.

3. Una biblioteca sense bibliotecaris?

En la proposta de biblioteca mínima de proximitat que presentem, considerem que, si bé és impossible destinar un/a bibliotecari a cada biblioteca que es creï, sí que és necessari i viable un/a bibliotecari itinerant que doni suport tècnic, coordini la gestió i faci de nexe d'unió entre el col·lectiu d'usuaris i voluntaris amb els representants de l'administració. En aquest sentit considerem que es podria establir que cadascun d'aquests bibliotecaris d'enllaç podria coordinar entre 5 i 10 biblioteques mínimes de proximitat. Algunes de les tasques d'aquest/a bibliotecari/a, que s'haurien de concretar i definir amb més detall, són aquelles que són essencials pel funcionament bàsic de la biblioteca, com per exemple:

- Distribuir i gestionar els lots de col·leccions de llibres, diaris i revistes;
- Ajudar en l'organització i seguiment d'un pla d'activitats culturals i de foment de la lectura;
- Gestionar els equipaments TIC i oferir suport en l'oferta en habilitats informacionals, adreçat especialment a les persones necessitades d'aquests coneixements i habilitats;
- Donar suport als veïns voluntari, responsables del funcionament de la biblioteca;
- Altres

L'objectiu final de la biblioteca mínima és promoure espais socials per a la comunicació i punts de trobada propers per afavorir l'accés a la informació, el diàleg i el debat entorn als llibres i la cultura mitjançant la combinació d'iniciatives veïnals i la capacitat de les administracions locals. Aquestes biblioteques mínimes de proximitat tenen també una component assistencial i han d'ajudar sobretot aquelles persones que, per motiu d'edat, gènere, condició econòmica, origen, etc. tenen un alt risc d'aïllament.

4. Quins serveis bibliotecaris ha de tenir una biblioteca mínima?

Espais

La biblioteca mínima és una instal·lació oberta on les persones han de poder trobar-se i reunir-se al voltant de llibres i tecnologia. Per tant, és necessari un espai on poder parlar,

Diversitat de **BiDes**

15es JORNADES CATALANES D'INFORMACIÓ I DOCUMENTACIÓ

Barcelona, 10 i 11 de maig de 2018

aprendre i compartir prenent com a fil conductor els llibres. Així doncs, el primer servei que s'ha d'oferir és l'accés a uns espais on les persones es trobin, es comuniquin, comparteixin, es coneguin i n'aprenquin. D'una banda és una funció que històricament s'ha dut a terme en alguns espais com els ateneus de barri o d'altres mitjançant les associacions, cabdals en el teixit social tradicional de Catalunya. D'una altra banda, diferents processos socials han modificat el model tradicional de la família, sent molt comú les unitats familiars formades per una única persona que necessiten de llocs propers on poder-se socialitzar (*Campaña, Rojas, 2015*).

Llibres

El segon servei són els llibres o les col·leccions. A la biblioteca mínima han d'estar disponibles petites col·leccions de llibres i revistes, escollits amb criteris professionals que periòdicament siguin lliurats pel Servei de Biblioteques corresponent de l'administració. Es podria començar amb una col·lecció bàsica a partir dels interessos dels lectors i també d'una col·lecció itinerant de novetats editorials. Aquestes col·leccions s'haurien de complementar amb els llibres donats i aportats pels mateixos veïns i lectors, amb el propòsit de donar una segona vida a les col·leccions particulars. Totes les persones tenen llibres que han llegit i volen compartir amb altres persones.

Lectura i dinamització

A partir d'aquestes col·leccions, es podrien articular clubs de lectura i debat, el préstec i intercanvi de llibres, presentacions de novetats editorials, contacte amb els autors, petits cursos d'escriptura, etc. En definitiva, molts de les activitats que ja s'estan organitzant a la xarxa de biblioteques públiques, però a una escala més domèstica. Mitjançant els clubs de lectura es potencia la socialització i l'aprenentatge de les persones i les biblioteques activen un valor afegit molt important basat en la comunicació i el diàleg. Gràcies a la lectura de llibres es crea comunitat i es fa xarxa.

Tecnologia

El tercer servei de la biblioteca mínima és garantir l'ús de les tecnologies i l'accés a la xarxa d'internet i els seus recursos contractats com col·leccions de llibres, revistes, etc. Per això, s'ha de disposar d'un equipament tecnològic, ordinadors, i accés a la xarxa d'internet, també un suport informàtic puntual garantit per l'administració. La importància de disposar tecnologia connectada dins la biblioteca mínima, permetria fer cursos de formació de les

Diversitat de **BiDes**

15es JORNADES CATALANES D'INFORMACIÓ I DOCUMENTACIÓ

Barcelona, 10 i 11 de maig de 2018

TIC, principalment a les persones amb mancances de competències bàsiques TIC. Així doncs, les tres funcions bàsiques que la biblioteca mínima hauria de garantir serien: fer xarxa social, llegir (aprendre) i connectar-se.

5. És possible una xarxa de biblioteques mínimes de proximitat? Com es pot començar a implementar la biblioteca mínima de proximitat als barris?

Que la proposta de biblioteca mínima tingui com un dels seus pilars la cooperació ciutadana i en els moviments de voluntariat, no treu que el que el projecte s'hagi decoliderar des de l'administració. Si actualment el model de servei bibliotecari de les administracions es basa en la construcció i manteniment de biblioteques públiques en els pobles i ciutats, i de bibliobusos itinerants en entorns rurals que no disposen de biblioteca pública fixa. La tercera via ha de ser la biblioteca mínima de proximitat que es pot posar en funcionament en els barris de ciutats i pobles de Catalunya on no tenen cap servei i la biblioteca pública propera està massa lluny de les persones. La biblioteca mínima de proximitat pot ser una solució fins es pugui construir i projectar una determinada i necessària biblioteca pública.

Els costos econòmics que comporta la posada en funcionament són perfectament assumibles per l'administració si es preveu la reserva de sòl o d'espais ens els edificis de nova construcció, per exemple. Una altra opció seria destinar-hi espais actualment en desús, com són locals comercials embargats arran de la crisi. Els costos i la inversió econòmica per equipar i oferir confort a la biblioteca mínima no han de ser excessius i part de la col·lecció seria aportada pels propis veïns/veïnes. Pel que fa als costos dels personal necessari per coordinar i fer seguiment d'aquests centres, tampoc són gaire alts ja que a més, es repartiria entre els 5 i 10 biblioteques mínimes que gestionaria.

Els responsables de l'administració, juntament amb les direccions dels serveis bibliotecaris i associacions de veïns, barris i districtes, haurien de planificar l'obertura de biblioteques a partir de locals que es troben lliures, principalment en promocions públiques. Un mapa de locals disponibles permetria una planificació i una implementació de les biblioteques mínimes de barris.

Per portar a terme la creació d'aquesta segona xarxa de biblioteques a Catalunya seria imprescindible la implicació del govern de la Generalitat de Catalunya, Diputació de Barcelona i Ajuntaments i Governos municipals per tal d'impulsar noves polítiques

15es JORNADES CATALANES D'INFORMACIÓ I DOCUMENTACIÓ

Barcelona, 10 i 11 de maig de 2018

legislatives i pressupostàries que possibilitin la implementació i la creació d'aquest tipus de biblioteques a tots els barris de les ciutats i pobles del país. Per exemple, amb una nova legislació de promoció pública d'habitatge que reservi espais per a la creació i construcció d'una biblioteca mínima en la zona reservada per a locals comercials. Els governs no només podrien construir aquestes biblioteques en les seves promocions, sinó que haurien de regular i exigir a les empreses i promotores de construcció que habilitessin locals en les seves promocions destinats a aquest tipus de biblioteca.

Cada ciutadà/na hauria de trobar una biblioteca de proximitat a prop de casa, així com té una fleca, una farmàcia o un quiosc.

6. Altres experiències alternatives de biblioteques similars

El model de biblioteca mínima de proximitat ciutadana no és una utopia. Actualment en el món i en Catalunya concretament, existeixen iniciatives alternatives similars de biblioteques vinculades a moviments veïnals de pobles i ciutats. El model de biblioteca mínima de proximitat promoguda per l'administració és un model híbrid que combina la gestió de l'administració municipal (mobiliari, equipament informàtic i lloguer del local, manteniment d'una col·lecció bàsica i coordinació a càrrec d'un bibliotecari) i el voluntariat veïnal (personal d'atenció, dinamitzadors, etc.). En aquest sentit, el model de gestió biblioteca mínima de proximitat diferiria del model de biblioteca alternativa d'ateneus, centres socials i altres associacions, que és totalment autogestionada i amb una col·lecció i unes activitats específiques adreçades a promoure la transformació social. Aquest és el cas de gran part de la vintena de biblioteques que configuren la Xarxa de Biblioteques Socials XBS.

6.1 Xarxa de Biblioteques Socials (autogestionades) XBS

La XBS està formada per biblioteques, arxius i centres de documentació d'arreu de Catalunya i el País Valencià, vinculats a moviments socials en defensa d'ideals sindicalistes en pro del moviment obrer, llibertari, anarquista i de col·lectius víctimes de discriminació de gènere.

Formada per 21 biblioteques, arxius i centres de documentació, aquestes biblioteques es caracteritzen per estar vinculades a moviments socials i tenen en comú el seu funcionament autogestionat. Tot i així, algunes biblioteques de la XBS no responen a una ideologia tan marcada. Casos com la Biblioteca Social de Riells del Fai, dins el centre

Diversitat de **BiDes**

15es JORNADES CATALANES D'INFORMACIÓ I DOCUMENTACIÓ

Barcelona, 10 i 11 de maig de 2018

cívic, la Biblioteca Montseny de Vic o la Biblioteca Joan Pons de Can Batlló a Barcelona, ofereixen unes col·leccions i activitats de temàtiques diverses.

L'objectiu de la Xarxa, més enllà de compartir un catàleg col·lectiu accessible a través d'Internet¹, és oferir mitjançant els seus fons -llibres, revistes, documents, etc.- i els espais on estan ubicades -Ateneus, Centres Socials, etc.-, formes alternatives d'apropar-se a la lectura, especialment a la lectura de textos útils per a la transformació social.

Les biblioteques que conformem la Xarxa tenen el convenciment que el llibre aconsegueix una funció important com a element transformador de les consciències i que cal superar els models tradicionals de les biblioteques públiques, obrint-se a la investigació de noves formes de relació als espais de lectura entre els/les bibliotecaris/bibliotecàries i els lectors mitjançant la transversalitat i l'aprenentatge mutu. Tot i estar encara començant amb la feina de catalogació, el catàleg de la XBS ofereix ja uns 15.000 títols de temàtiques ben variades: literatura, filosofia, política, història, control social, revolució, autogestió, etc.; molts d'ells difícils de trobar a llibreries i altres biblioteques.

6.2 Biblioteca col·laborativa. Cas: Can Batlló i la Biblioteca Joan Pons

La Biblioteca popular Josep Pons² està integrada dins el projecte autogestionat de Can Batlló³. Can Batlló és un espai de 9 hectàrees ubicat al barri de La Bordeta tocant a la Gran Via. Es tracta d'un antic recinte fabril on a partir del tancament de la fàbrica als anys 60 va ser dividit en parcel·les en les que s'hi van instal·lar tot tipus de petites i mitjanes indústries. El barri de La Bordeta sempre ha patit una mancança crònica d'equipaments, i diversos plans municipals van qualificar el sòl com a equipament, però l'espai va quedar aturat en el temps. Hi va haver un intent d'edificar-hi habitatges, però la crisi econòmica va aturar el projecte. L'any 2009 es va reactivar el moviment veïnal i el 2011 els veïns van entrar al recinte i van ocupar el bloc 11. Des de sempre es va tenir clar que un dels espais que faltava era una biblioteca i és un dels primers projectes que es van definir. Avui en dia

---

¹Xarxa biblioteques socials. Catàleg. [Consulta 8 març 2018]. Disponible a: <http://cataleg.xarxabibliosocials.org/portal/index.php>

²Biblioteca Popular Josep Pons Can Batlló. [Consulta 8 març 2018]. Disponible a: <https://bibliotecacanbatllo.wordpress.com/>

³Can Batlló. Barcelona, 2018. [Consulta: 8 març 2018]. Disponible a: <https://www.canbatllo.org/>

15es JORNADES CATALANES D'INFORMACIÓ I DOCUMENTACIÓ

Barcelona, 10 i 11 de maig de 2018

Can Batlló és un espai autogestionat que consta de 28 comissions, una d'elles la biblioteca Popular Josep Pons.

Can Batlló és un projecte assembleari, inclusiu i horitzontal. El darrer dimecres de cada mes es realitza l'assemblea general que és on es prenen les decisions. A més a més cada comissió té la seva pròpia assemblea que gestiona els temes propis. Les assemblees de la biblioteca són les biblio-assemblees i es realitzen cada mes/mes i mig. Per tal d'agilitzar les qüestions urgents, cada setmana hi ha una reunió del grup de coordinació on hi va un membre de cada comissió i on es tracten temes urgents o es prepara la propera assemblea general. Can Batlló, i per tant la biblioteca, es regeixen per un règim intern que n'estableix els criteris de funcionament⁴. Avui en dia tot el recinte ja és de propietat municipal. Can Batlló no accepta subvencions públiques i es finança amb els ingressos de l'espai d'encontre (bar) i de les activitats. No obstant, l'ajuntament es fa càrrec dels subministrament i de les obres generals. La resta de treballs de manteniment es fan durant les jornades de treball col·lectiu i la comissió d'infraestructures les coordina.

La biblioteca es regeix de forma transversal, de la mateixa manera que Can Batlló. Actualment està formada pel voltant d'una vintena de voluntaris, tot i que el nombre varia. Els perfils són molt diversos, tot i que hi ha quatre bibliotecàries de formació, dues amb una presència més permanent i dues més de suport, que supervisen el procés tècnic. La presa de decisions és horitzontal. La biblioteca està oberta dilluns, dijous, divendres i dissabte al matí de 10 a 13 i dilluns, dimarts, dijous i divendres a la tarda de 17 a 20. La feina bàsica dels voluntaris és cobrir un torn i atendre els usuaris, tot i que tothom té assignades diverses tasques en funció de les seves preferències. Ocupa un espai de planta baixa i altell al bloc 11 de Can Batlló, just al costat del bar/espai d'encontre. Tot el mobiliari i part del material informàtic prové de donacions d'altres biblioteques, organitzacions o particulars.

La biblioteca de Can Batlló està integrada dins la Xarxa de Biblioteques Socials⁵ utilitzant el software lliure PMB⁶. La Biblioteca Josep Pons és la única de la xarxa amb un fons

---

⁴*Bloc onze. Document de règim intern.* Barcelona, 2012. [Consulta: 8 març 2018]. Disponible a: [<https://www.canbatllo.org/wp-content/uploads/2016/06/document_de_rc3a8gim_intern_del_bloc_onze1.pdf/>](https://www.canbatllo.org/wp-content/uploads/2016/06/document_de_rc3a8gim_intern_del_bloc_onze1.pdf/)

⁵*Xarxa biblioteques socials.* [Consulta 8 març 2018]. Disponible a: <http://xarxabibliosocials.org>

⁶*PMB Documentation.* [Consulta: 8 de març de 2018]. Disponible a: http://pmb.ac-noumea.nc/doc_user/sigb/es_ES/

15es JORNADES CATALANES D'INFORMACIÓ I DOCUMENTACIÓ

Barcelona, 10 i 11 de maig de 2018

genèric, quelcom que ha obert el catàleg a matèries i tipus de documents que abans no s'havien contemplat. La biblioteca consta d'uns 27.000 documents, dels quals 11.777 estan catalogats i es presten a través del programa PMB. La resta tenen un teixell provisional i es presten de forma manual. A la biblioteca hi ha llibres, revistes i materials audiovisuals (CDs i DVDs). Tot el fons prové de donacions, tant de particulars com en alguns casos d'altres biblioteques, editorials, etc. Hi ha algun tipus de materials que ja no s'accepten com, per exemple, llibres massa antics o en mal estat, enciclopèdies o llibres de text. Hi ha un alt nivell de donacions i hi ha una persona encarregada de gestionar totes les donacions.

Els voluntaris que estiguin interessats poden ser responsables d'una secció i reben una formació en catalogació per part d'una de les bibliotecàries. Tot i que no s'assoleixi el nivell de catalogació d'una biblioteca tradicional, els voluntaris aprenen conceptes com ara gestió d'autoritats i indexació per matèries (seguint LENOTI i LEMAC). Pels topogràfics s'utilitza la classificació CDU i les referències són les biblioteques de la diputació de Barcelona i el Catàleg Aladí. El software PMB gestiona també els usuaris (que s'identifiquen pel nom, no hi ha carnet a la biblioteca) i cadascú es pot endur els documents per l'espai d'un mes, establint límits raonables. Els documents catalogats són més fàcils de reclamar mentre que les reclamacions de préstecs manuals són sempre un repte. A més del procés tècnic, els voluntaris també s'encarreguen de tota la gestió del dia a dia: tasques de gestió, secretaria, neteja, activitats etc.

La Biblioteca Popular Josep Pons està totalment oberta als veïns i veïnes del barri, amb una clara vocació de servei. A la biblioteca hi ha diversos espais d'exposició (la biblioteca ens parla de, taulell de novetats i prestatges temàtics), un club de lectura i organitza lectures de contes infantils amb periodicitat regular (visquem els contes). A més a més la biblioteca coordina totes les peticions de presentacions de llibres que arriben a la comissió d'activitats de Can Batlló.

No obstant, aconseguir un bon nombre d'usuaris és un repte constant, ja que la biblioteca no està climatitzada de forma adequada i la connexió a Internet és de caire domèstic. L'altre gran repte és la gestió de voluntaris, ja que hi ha una rotació força alta i a més a més la gestió d'una biblioteca requereix d'unes determinades capacitats i habilitats. La transversalitat i el treball en la diversitat són també elements que formen part del dia a dia del projecte de la biblioteca popular Josep Pons.

6.3 Altres experiències

A la plataforma de *crowdfunding* Goteo es poden trobar dos exemples d'iniciatives veïnals que busquen finançament per dur a terme projectes d'autogestió col·lectiva i que inclouen al seu programa un model proper al de la biblioteca mínima de proximitat:

D'una banda, amb l'objectiu de recuperar per a ús social l'abandonat mercat de fruites i verdures del barri de Legazpi va néixer el "Proyecto EVA"⁷, del col·lectiu EspacioVecinal de Arganzuela de Madrid. Concretament s'indica: *EVA tiene la capacidad de crear una primera biblioteca y posteriormente, una vez tomada la responsabilidad por parte de la Administración, gestionar una partemuy específica de ella, por ejemplo intercambio de libros, o difusión y divulgación de literatura Creative Commons.*

D'una altra banda, el projecte "Bibliotecas de calle: compartiendo saberes en el barrio"⁸, també a Madrid, més radical i alternatiu perquè els espais triats són espais públics i espais oberts tal i com assenyalen: *Espacios culturales al aire libre: en una plaza, en un parque, en el rellano de una escalera, etc.*

7. Espais de proximitat per a biblioteques mínimes. Projectes d'habitatge col·laboratiu

Els habitatges col·laboratius (o *cohousing* en terminologia anglesa) són cooperatives d'usuaris que s'uneixen per crear i convida en un mateixa zona, amb espais privats i també comuns.

Aquest tipus de forma de viure està consolidada a països com Dinamarca (on va néixer la idea), Suècia i Estats Units i, cada vegada més, s'està establint a països europeus com Alemanya, Holanda i Suïssa. En molts d'aquests casos, compten amb el suport de l'administració que veu en aquest model una nova oferta d'habitatge públic a preus assequibles.

---

⁷Goteo. *Pon en marcha EVA*. [Consulta 8 març 2018]. Disponible a: <<http://www.goteo.org/project/pon-en-marcha-eva>>

⁸Goteo. *Bibliotecas de calle. Compartiendo saberes en el barrio*. [Consulta 8 març 2018]. Disponible a: <<http://www.goteo.org/project/bibliotecas-de-calle>>

Diversitat de **BiDes**

15es JORNADES CATALANES D'INFORMACIÓ I DOCUMENTACIÓ

Barcelona, 10 i 11 de maig de 2018

A Catalunya han començat a posar-se en marxa algunes iniciatives i existeixen entitats com Sostre Cívic⁹ o La Dinamo¹⁰ que impulsen aquest model i donen suport en el procés de creació i definició del grup i el projecte.

En el cas de Barcelona, l'actual govern municipal, conscient d'una demanda cada vegada més creixent d'aquest tipus d'habitatge, ha cedit en concurs varis solars per crear el model d'habitatge cooperatiu en cessió d'ús (Ajuntament de Barcelona, 2016). Aquest model es basa en l'organització cooperativa i sense ànim de lucre per a proveir d'habitatge digne a un preu assequible a les persones sòcies que la conformen. Aquestes gaudeixen d'un dret d'ús indefinit sobre un dels habitatges, mitjançant el pagament d'una quota inicial i una quota d'ús mensual assequible.

Actualment hi ha dos projectes d'habitatge col·laboratiu en desenvolupament: La Borda¹¹ a Can Batlló, que proporcionarà 28 habitatges i un edifici al carrer Princesa, 49¹² a Ciutat Vella, que acollirà 5 nous pisos.

Els cooperants participen en el projecte i decideixen quins espais seran comuns i a quina finalitat es destinaran.

Tenint en compte que el sòl que es cedeix als cooperativistes per part de l'administració és urbà, creiem que en aquests projectes es presenta l'oportunitat de poder oferir una contraprestació en béns socials en forma de biblioteca autogestionada pels residents i oberta al veïnat. Un camp també per explorar on es podrien implementar les biblioteques mínimes de proximitat son les residències d'avis i models d'habitatge per a gent gran o gent jove.

---

⁹Sostre Cívic. [Consulta: 7 març 2018]. Disponible a: <<https://sostrecivic.coop/index.php>>

¹⁰La Dinamo : fundació per a l'habitatge cooperatiu en cessió d'ús. Barcelona, 2016. [Consulta: 7 març 2018]. Disponible a: <<http://ladinamofundacio.org/>>

¹¹La Borda – Construïm habitatge per a construir comunitat. [Consulta: 7 març 2018]. Disponible a: <<http://www.laborda.coop/ca/>>

¹²Princesa 49: un projecte documental de Fora de Quadre i Sostre Cívic. [Consulta: 7 març 2018]. Disponible a: <<http://princesa49doc.tumblr.com/>>

Diversitat de **BiDes**

15es JORNADES CATALANES D'INFORMACIÓ I DOCUMENTACIÓ

Barcelona, 10 i 11 de maig de 2018

8. Conclusions

- En una societat cada cop més liberal i amb uns estats en permanent crisi econòmica, creiem que cal aprofitar el poder de la societat civil i la força dels moviments de voluntariat per crear una xarxa de biblioteques mínimes de proximitat aprofitant els espais que la crisi de la construcció ha deixat pel camí, però sobretot integrant bibliotecaris i persones dels barris per donar resposta als reptes als que s'enfronta la nostra societat.
- Hi ha moltes necessitats culturals i d'educació on la biblioteca pública no arriba, per exemple, la gent gran que no pot desplaçar-se a la biblioteca pública més pròxima. Cal lluitar contra una fractura social, digital i cultural que cada vegada és més gran i la biblioteca mínima de proximitat és una solució factible si s'articula una voluntat política de tirar-la endavant.
- Des d'aquí, els autors i col·laboradors d'aquesta comunicació volem fer una crida als professionals bibliotecaris, a les administracions públiques i a tots els agents de la cultura de Catalunya per tal que s'impliquin en donar resposta a aquests reptes i necessitats.

9. Bibliografia

- Ajuntament de Barcelona (2016). L'Ajuntament treu a concurs públic set solars municipals per impulsar l'habitatge cooperatiu. A: *Notes de premsa*. Barcelona. [Consulta: 7 març 2018]. Disponible a: <http://ajuntament.barcelona.cat/premsa/2016/10/29/lajuntament-treu-a-concurs-public-set-solars-municipals-per-impulsar-lhabitatge-cooperatiu/>
- Campaña, E.; Rojas, G (2015). De la càpsula comunitaria al espai compartit. La búsqueda del post-espai públic en la vivienda de ACM. A: *Temas de arquitectura*, 18, abril, pàg. 160-167.
- Moix, L. (2010). *Arquitectura milagrosa: hazañas de los arquitectos estrella en la España del Guggenheim*. Barcelona: Anagrama.